

Μαρία Δαμανάκη, Ευρωπαϊά Επίτροπος Θαλασσιών Υποθέσεων και Αλιείας

Αγαπητέ Δήμαρχε, αγαπητοί οργανωτές του Thalatta 2012, φίλες και φίλοι,

Είναι μεγάλη χαρά που βρίσκομαι σήμερα στο πανέμορφο νησί της Σαντορίνης με όλους εσάς, ανθρώπους που ξέρουν τη θάλασσα, νοιάζονται για την επιβίωσή της και για την ανάπτυξη των παράκτιων περιοχών. Ευχαριστώ θερμά για την ευκαιρία που μου δίνεται να σας παρουσιάσω τις πολιτικές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με τα θέματα που θα σας απασχολήσουν κατά τη διάρκεια του Συνεδρίου. Πρωτοβουλίες, όπως η σημερινή, είναι πολύτιμες, γιατί πραγματοποιούνται κοντά στις τοπικές κοινωνίες και αναδεικνύουν τις ανησυχίες και τους προβληματισμούς τους. Με τον τρόπο αυτό, δίνουν σε αυτούς που χαράσσουν πολιτική χρήσιμες γνώσεις και αξιόπιστη απεικόνιση των πραγματικών αναγκών. Για τους λόγους αυτούς, επιτρέψτε μου ιδιαίτερα να συγχαρώ τον Δήμο Σαντορίνης και προσωπικά τον Δήμαρχο του νησιού.

Θέλω να επισημάνω ότι η Ολοκληρωμένη Θαλάσσια Πολιτική, που αποτελεί μέρος του χαρτοφυλακίου μου και πυλώνα της πολιτικής μας εστιάζει στην άμεση συμμετοχή των τοπικών αρχών και κοινοτήτων στη διαμόρφωση πολιτικής στα θέματα που αφορούν την θάλασσα. Ποιος είναι ο σκοπός μας; Είναι ο αποτελεσματικός συντονισμός ανάμεσα στους διάφορους τομείς που συνδιαμορφώνουν το σύνολο των πολιτικών για τη θάλασσα. Οι θαλάσσιες δραστηριότητες είναι πολλαπλές και αλληλένδετες μεταξύ τους. Η Ολοκληρωμένη Θαλάσσια Πολιτική τις εξετάζει στο πλαίσιο μιας συνολικής προσέγγισης, εκτιμά τον αντίκτυπό τους στο περιβάλλον, τους εξασφαλίζει

στοιχεία και επιστημονικά δεδομένα απαραίτητα για τη λήψη αποφάσεων και γενικότερα δημιουργεί συνέργειες για την επίτευξη βέλτιστου αποτελέσματος ως προς την θαλάσσια και παράκτια οικονομία.

Ας πάρουμε για παράδειγμα τη Σαντορίνη. Ο τουρισμός αποτελεί το οξυγόνο της οικονομίας του νησιού. Προκειμένου να υπάρχει και να αναπτύσσεται εξαρτάται από ένα σύνολο αλληλένδετων παραγόντων : Αναφέρω ενδεικτικά: από το πόσο αξιόπιστη είναι συγκοινωνιακή του σύνδεση τόσο με την ηπειρωτική Ελλάδα όσο και με τα υπόλοιπα νησιά, πόσο ασφαλής είναι η ναυσιπλοΐα – αρκεί να θυμηθούμε το ατύχημα του Sea Diamond. Ποια είναι η φέρουσα ικανότητα του νησιού να φιλοξενεί τουρισμό. Επίσης, κατά πόσο η διάβρωση των ακτών, εξαιτίας της κλιματικής αλλαγής, απειλεί την Καλντέρα.

Το άμεσο και κεντρικό ζητούμενο σήμερα είναι η ανάπτυξη, που θα μας βοηθήσει να ανακάμψουμε από την οικονομική κρίση όσο το δυνατό γρηγορότερα. Όμως για να την πετύχουμε, θα πρέπει να προσαρμόσουμε τις σημερινές πρακτικές μας, στις συνθήκες που θα αντιμετωπίσουμε αύριο. Οφείλουμε όλοι μας να επιλέξουμε λύσεις που να στηρίζουν την καινοτομία, τη βιωσιμότητα και την ποιότητα.

Το ερχόμενο μήνα, θα πραγματοποιηθεί στη Λεμεσό η άτυπη συνεδρίαση του Συμβουλίου Υπουργών με θέμα την αξιοποίηση του δυναμικού των θαλασσών και των ωκεανών. Οι αρμόδιοι υπουργοί για την Ολοκληρωμένη Θαλάσσια Πολιτική θα συνυπογράψουν Διακήρυξη σχετικά με τη "Γαλάζια Ανάπτυξη" με βάση την πρόταση που έχω καταθέσει εκ' μέρους της Κομισιόν. Για μια χώρα όπως η Ελλάδα, που διαθέτει μεγάλο θαλάσσιο

δυναμικό, η Διακήρυξη θα είναι μια σημαντική δέσμευση και θα αποτελέσει κεντρικό πολιτικό προσανατολισμό για το μέλλον.

Η γαλάζια ανάπτυξη στοχεύει στην ανάπτυξη σε παραδοσιακούς αλλά κυρίως σε νέους θαλάσσιους τομείς, όπως ο θαλάσσιος τουρισμός, η εξόρυξη από το θαλάσσιο βυθό, οι νέες μορφές ενέργειας από αέρα αλλά και τη θάλασσα (κύματα, παλίρροιες), η ιχθυοκαλλιέργεια και η γαλάζια βιοτεχνολογία. Οι δυνατότητες είναι τεράστιες. Αν τις αξιοποιήσουμε πλήρως μέχρι το 2020 θα έχουμε 1,6 εκατομμύρια νέες θέσεις εργασίας και 100 δις ευρώ επιπλέον κύκλο εργασιών. Η ενέργεια από κύματα μπορεί να μας δώσει 10-15% των ευρωπαϊκών ενεργειακών αναγκών. Σήμερα που οι επιλογές μας είναι περιορισμένες εξαιτίας της κρίσης, η Ολοκληρωμένη Θαλάσσια Πολιτική είναι δρόμος επιβεβλημένος από τη συγκυρία.

Σε ό,τι αφορά τον τουρισμό, στις αρχές του νέου έτους η Κομισιόν θα εκδώσει Ανακοίνωση για τον Παράκτιο και Θαλάσσιο Τουρισμό για να βοηθήσει τις επενδύσεις, τη βελτίωση των δεξιοτήτων και των επαγγελματικών προσόντων, την ανάπτυξη θεματικού ή κλαδικού τουρισμού, την αντιμετώπιση της εποχικότητας.

Μια σημαντική πτυχή της πρωτοβουλίας θα είναι η ανάπτυξη του τουρισμού κρουαζιέρας, η οποία συνάδει με τον στόχο της Ελλάδας να γίνει η χώρα πιο ελκυστικός προορισμός, διατηρώντας το φυσικό και πολιτισμικό χαρακτήρα της. Προκειμένου να αποφευχθούν τραγωδίες όπως του Sea Diamond ή και του "Costa Concordia" στην Ιταλία, η Κομισιόν προετοιμάζεται να προτείνει νομοθετικό πλαίσιο για την ενίσχυση των προδιαγραφών ασφαλείας για τα επιβατηγά πλοία και τα κρουαζιερόπλοια.

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η ύπαρξη ενός αξιόπιστου δικτύου ακτοπλοϊκών συνδέσεων αποτελεί προϋπόθεση για την ανάπτυξη του τουρισμού στις νησιωτικές περιοχές. Το ζήτημα της διασυνδεσιμότητας βρίσκεται στις προτεραιότητες μας. Στην πρόταση για τον επόμενο πολυετή προϋπολογισμό της ΕΕ για την περίοδο 2014-2020, ένα ποσό που φτάνει τα 80 δις ευρώ προορίζεται για έργα διασύνδεσης και δικτύων στον τομέα των μεταφορών, της ενέργειας και των τηλεπικοινωνιών – η λεγόμενη Connecting Europe Facility. Η Κομισιόν ελπίζει ότι τα κράτη μέλη, που θα πρέπει να ψηφίσουν με ομοφωνία τον προϋπολογισμό, θα αναλογισθούν τα αναπτυξιακά οφέλη που μπορούν να επιφέρουν οι επενδύσεις στον τομέα αυτό. Ελπίζω επίσης ότι η Ελληνική Κυβέρνηση και οι Κυβερνήσεις των Κρατών Μελών στη Μεσόγειο θα αξιοποιήσουν το σχετικό εργαλείο.

Έχω αναφερθεί στην ανάγκη, ξεπερνώντας τις πολλές εφήμερες δυσκολίες, να πορευτούμε στη θάλασσα με τρόπο βιώσιμο. Η λέξη είναι sustainability, «Βιωσιμότητα», «Αειφορία». Τι είναι η βιωσιμότητα; Για να μιλήσω απλά θα έλεγα ότι σε κάθε επίπεδο διακυβέρνησης οι αποφάσεις μας θα πρέπει να διασφαλίζουν και να τηρούν ισορροπία μεταξύ της εκμετάλλευσης των φυσικών πόρων και της δυνατότητας ανανέωσης ή αναπαραγωγής τους. Με δύο λόγια: να αποφασίζουμε στο παρόν κοιτώντας στο μέλλον. Σίγουρα δεν είναι εύκολο: οι διάφοροι εμπλεκόμενοι φορείς έχουν αποκλίνοντα, βραχυπρόθεσμα και καμιά φορά κοντόφθαλμα συμφέροντα. Οι διεκδικήσεις για τη χρήση της θάλασσας είναι συνήθως ανταγωνιστικές, η επιτήρηση πολλές φορές ανεπαρκής και η πολιτική βούληση συχνά αδύναμη. Έχουμε ήδη πείρα: σ' ένα μικρό θαλάσσιο χώρο στις Κυκλάδες θέλουμε να τα συνδυάσουμε όλα: τουρισμό, αλιεία, ενέργεια, μεταφορές, αφαλάτωση ακόμη και ιχθυοκαλλιέργειες.

Τι μπορεί να κάνει η Κομισιόν στο θέμα αυτό;

Καταρχήν, η ορθή εφαρμογή από τα κράτη μέλη της Οδηγίας για τη Θαλάσσια Στρατηγική είναι απολύτως απαραίτητη. Αποτελεί τον περιβαλλοντικό πυλώνα της Ολοκληρωμένης Θαλάσσιας Πολιτικής και συνεισφέρει στην τήρηση και εφαρμογή της αρχής της αειφορίας σε όλες τις πτυχές της πολιτικής που αφορά την θάλασσα.

Δεύτερον, έχουμε κάνει μια μεγάλη στροφή προς την προώθηση της βιώσιμης αλιείας και προς την εξάλειψη των καταστροφικών αλιευτικών πρακτικών. Αυτή η νέα ώθηση αποτελεί το κεντρικό θέμα της Μεταρρύθμισης της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής την οποία έχω καταθέσει προς διαπραγμάτευση και θέσπιση στο Συμβούλιο Υπουργών και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Η Ελλάδα έχει μπροστά της πολύ δρόμο στο θέμα αυτό. Δυστυχώς η καθυστέρηση στη χώρα μας – τελευταία στην Μεσόγειο και ίσως στην Ευρώπη – είναι απόλυτη και ασυγχώρητη.

Η τρίτη πτυχή είναι οι Θαλάσσιες Προστατευόμενες Περιοχές. Είναι σημαντικά εργαλεία για την προστασία της βιοποικιλότητας, ενώ ταυτόχρονα διευκολύνουν τη βιώσιμη εκμετάλλευση των αλιευτικών πόρων. Η δημιουργία μιας τέτοιας περιοχής προστασίας στο Νότιο Αιγαίο, και ειδικότερα στις Κυκλάδες, θα ήταν εξαιρετικά επωφελής για όλους. Τα νησιά θα μπορούσαν να προωθήσουν τις νέες τάσεις του οικολογικού τουρισμού, του καταδυτικού τουρισμού και άλλων συναφών δραστηριοτήτων ήπιας, αλλά προσοδοφόρας εκμετάλλευσης της θάλασσας. Η Κομισιόν ενθαρρύνει τις προστατευόμενες περιοχές με πολιτικές και προγράμματα. Ωστόσο, δεν μπορεί να τις επιβάλει. Η κήρυξη μιας προστατευόμενης περιοχής είναι αποκλειστική αρμοδιότητα του κράτους-μέλους. Απαιτεί στενή συνεργασία με τις τοπικές αρχές, την Περιφέρεια, τους Νησιωτικούς Δήμους, καθώς

επίσης και τους τοπικούς αλιείς, ερευνητικούς και επιστημονικούς φορείς, ΜΚΟ, και βέβαια την Κυβέρνηση.

Η δημιουργία προστατευόμενων περιοχών στις οποίες απαγορεύεται η αλιεία θα έχει έναν ορισμένο περιοριστικό αντίκτυπο στις αλιευτικές δραστηριότητες, ειδικά των τοπικών αλιέων. Για το λόγο αυτό, υπάρχει στα Ευρωπαϊκά Ταμεία πρόβλεψη για δυνατότητα αποζημίωσης των απολεσθέντων εισοδημάτων από την απαγόρευση ή τον περιορισμό της αλιείας. Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας προβλέπει κονδύλια για την οικονομική υποστήριξη της συμμετοχής των ψαράδων στη διαχείριση, την επιτήρηση και την αποκατάσταση των θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών. Οι αλιείς μπορούν επίσης να απασχοληθούν επ'αμοιβή σε δραστηριότητες που στοχεύουν στην προστασία της βιοποικιλότητας και των θαλασσιών οικοσυστημάτων, όπως η αποκατάσταση των θαλασσιών οικοτόπων, η πρόληψη της ρύπανσης, ο καθαρισμός των θαλασσών από πλαστικά απορρίμματα, κλπ. Ένα πιλοτικό πρόγραμμα, με τη συμμετοχή της ευρωπαϊκής βιομηχανίας πλαστικών, έχει ήδη ξεκινήσει υπό τον τίτλο Waste Free Oceans και αφορά τη συλλογή πλαστικών απορριμμάτων, την συγκέντρωσή τους σε ειδικούς χώρους στην ακτή και την προώθησή τους προς ανακύκλωση. Η Κομισιόν είναι πρόθυμη να χρηματοδοτήσει ανάλογες δράσεις κατά τις οποίες οι αλιείς αναλαμβάνουν ένα ρόλο επιτήρησης των θαλασσών. Τους αποκαλούμε The Guardians of the Sea – φύλακες των θαλασσών – και μπορούμε να τους ανταμείψουμε μέσα από σχετικά κοινοτικά κονδύλια.

Παρόλα αυτά, δεν πρέπει να διατηρείται η παρανόηση ότι η δημιουργία προστατευόμενων περιοχών καταδικάζει τους αλιείς σε ανεργία. Η δημιουργία μιας προστατευόμενης περιοχής βοηθά τα αποθέματα των

αλιευμάτων να αναπαραχθούν και να πολλαπλασιασθούν σε σχετικά μικρό χρονικό διάστημα. Πρόκειται στην ουσία για δεξαμενές αναπαραγωγής. Τα αλιεύματα που αναπαράγονται μετακινούνται εκτός της προστατευόμενης περιοχής σε περιοχές όπου επιτρέπεται η αλιεία. Μπορούμε δηλαδή να μιλάμε για ένα μοντέλο βιώσιμης αλιείας η οποία συνδυάζει τα οφέλη τόσο της διατήρησης του ιχθυοαποθέματος όσο και της οικονομικής ανάπτυξης και διαφοροποίησης των παράκτιων και νησιωτικών περιοχών.

Ένα μεγάλης σημασίας και πολύ σημαντικό στοιχείο για όλα αυτά είναι ο θαλάσσιος χωροταξικός σχεδιασμός. Δυστυχώς, δεν εφαρμόζεται ακόμη στα πιο πολλά κράτη μέλη. Αυτή τη στιγμή έχουμε ετοιμάσει και πρόκειται να υποβάλουμε νομοθετική πρόταση που θα περιλαμβάνει ένα σύνολο κανόνων που τα κράτη μέλη θα μπορούν να ακολουθήσουν έτσι ώστε οι διάφορες δραστηριότητες στη θάλασσα να μπορούν να αναπτυχθούν αρμονικά και συνεργατικά. Η πρότασή μας θα προωθή την ενεργό συμμετοχή των τοπικών αρχών στην εθνική και διασυνοριακή διαδικασία σχεδιασμού.

Ολοκληρώνοντας, κυρίες και κύριοι,

Στην Κομισιόν πιστεύουμε πως οι θάλασσές μας μπορούν να γίνουν ένα εξαιρετικό αναπτυξιακό εργαλείο για την οικονομία της Ευρώπης. Αυτή είναι η πρόταση για τη γαλάζια ανάπτυξη που θα αποφασιστεί στη Λευκωσία μετά από 15 ημέρες. Το δυναμικό τους είναι πράγματι τεράστιο, και ακόμη σε μεγάλο βαθμό αναξιοποίητο. Ωστόσο για να προλάβουμε τα σφάλματα του παρελθόντος, αναπτύσσουμε μια συνολική, ολοκληρωμένη στρατηγική με έμφαση στην αρχή της αειφορίας. Η συμμετοχή σας είναι απαραίτητη για την επιτυχή έκβαση αυτής της προσπάθειας.

Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας και προσδοκώ να αποκομίσουμε πολλά από την ανταλλαγή απόψεων που θα ακολουθήσει.